

Matti Vänni

Kalasteleva eläkeläinen

”Vanhat hyvät ajat on menny, se on ihan varma. Eihän ne nykyajan mettäpomot jouva nykyään mitään muuta kuin ruutua kattoon”, arvioi yhtiömme eläkeläinen **Matti Vänni**, joka syksyllä täytti 80 vuotta. Täydessä iskussa oleva metsäpomo kalastelee ja ehtii paljon muutakin.

Poikamiehenä koko ikänsä selvinnyt Matti Vänni asuu 1960-luvun alussa rakentamaansa taloaan Ullavan Alikylässä. Vuoden alussa Ullavastakin tulee Kokkolan kaupunginosa. Matti on innokas kalastaja, hän käy kalassa aina kuin mahdollista, lähijärvillä ja joskus myös Pohjanlahdella. Lisäksi hän käy Kuusamon Suorajärvellä, jossa hänellä on osakkuus isoon kämppään. ”Kolme kertaa vuodessa, joka vuosi. Lähinnä siikoja uistimella. Niitä saa, kun siellä viikon on, satoja.” Kalastuksen välissä hän ehtii käymään heinäkuun lopulla linttisoillakin.

Ullavalla, Keski-Pohjanmaalla, koko ikänsä asunut ja vaikuttanut Matti Vänni on pitkän linjan metsämies: koko ikänsä metsäasioita seurannut ja paljon myös mukana ollut. Hän teki elämäntyönsä Schaumanin tai paremminkin Schaumanin puunhankintayhtiön Pohjanmaan Puun metsätyönjohtajana. Hänen isänsä oli saman yhtiön työnjohtajana Ullavalla, ja Matti tavallaan jatkoi isänsä työtä.

”Enskuun alusta kuukauspalkalle”

Kansakoulun jälkeen Matti oli mukana kaikenlaisissa metsätöissä, ei kuitenkaan

hakuulla. Lähinnä hevostiehenä puunajossa sekä sen jälkeen erilaisissa päivämiehen ja aputyönjohtajan tehtävissä, isänsä töissä. ”Isällä kun oli vähän huono käsiala, minä sain tehdä kaikki kirjoitustyöt. Ja välillä minä olin etumiehenä yhityksellä, useempina vuotena.”

Työnjohtajan viran vakinaistuminen Pohjanmaan Puuhun tapahtui vuonna 1963 seuraavasti: ”Tuli metsänhoitaja Granberg Pietarsaaresta käymään, tässä meillä istuttiin. Olin ollu silloin jo vuosia päiväpalkalla, ja se Garnberg sanoi sitten yhtäkkiä, että sinä oot sitten enskuun alusta kuukauspalkalla. Siinä kaikki.”

Matti Vänni metsämiesuransa alussa kesällä 1936 Kivijärvellä. Kuvassa on Pohjanmaan Puu Oy:n Perhon piiriesimiehen Ilmari Tuomisen virka-auto kuljettajineen. Matti oli tavallaan Tuomisen ”ottopoika” ja pääsi siten usein auton kyytiin. Lisäksi hänen isänsä toimi Tuomisen alaisuudessa saman firman työnjohtajana.

Siihen saakka oli polkupyörä ollut Matti Väistön ja hänen isänsä kulkupelinä työmatkoilla. ”Isän kanssa kun kulettiin polkupyörillä, niin jossain siellä kankaalla, kun siellä oli semmosia puisia marjalaatikoita, niin niiden päällä saatettiin kirjottaa kauppa-kirja matkan varrella.”

Polkupyörä vaihtui mopoon, ja mopo autoon pian sen jälkeen kun Matti oli päässyt kuukausipalkalle. ”Yhtenä päivänä tuotiin firman auto, semmoinen pakettiauto tuohon pihalle. Eihän mulla ollu ajokorttia eikä mitään. Minähän menin yhen taksimiehen luo ja se hankki opetusluvan ja opetti minua ajamaan. Jonkun ajan päästä menin auto-kouluun ja otin sieltä kaks ajotuntia. Sen jälkeen se opettaja sano, että saat mennä ajaan korttia, ja niinhän minä menin Kokkolaan ja ajoin kortin.” Pakettiauton jälkeen Matti ajoi neljä firman volkkaria, ”ja yhen Nissanin, se ei ollu ihan uus, ja sillä minä ajoin loppuun saakka”.

”Loppu” tuli vuonna 1988, jolloin Matti Vänni jäi 60-vuotiaana eläkkeelle, ”ihan hyvillä mielin, kun vielä just silloin alko tulla nämä tietokoneet, ois pitänyt nekkii opetella. Mutta tiedän monta ikänsä firmassa ollutta miestä, joille lähtö ei ollu yhtä sopuisaa”.

Matti Väistö toimi koko työuransa yleistyönjohtajana, hoiti lähinnä korjuuta. ”Kyllä minä sain ostaakin, mutta ei täällä ollu paljoo sitä myyntihommaa.” Alkuun valtaosa Pohjanmaan Puun ostamasta puusta tuli hankintakaupoista, mutta 1970-luvulle tultaessa alettiin tehdä enemmän pystykauppojakin.

Mutta korjuu säilyi Matin ”leipälajina”, ja se jos mikä ehti kehittyä Matinkin aikana valtavasti. ”Aluks hakattiin ihan hajalleen, hakkuumies laitto puut pinoon ihan miten halus. Mulla saatto olla 20-30 hakkuumiestä ja joka pölli piti lukea. Ja hevosmiehiä oli väliin toistakymmentäkin. Sitten alettiin hakata hevostien varteen ja sitten traktorien varteen, käsipelillä kuormattiin. Ja sitten tuli metsätraktorit ja motot.”

60 kilometrin hakkuupalstat

Isnonjaon jäljiltä kapeiksi ja pitkiä jään tilat toivat oman lisänsä metsätöiden järjestelyihin. ”Sarka saatto olla seitsemän kilometriä pitkä.” Matti laskeskelee, että yhden vuoden aikana hän hakkautti palstoja 60 kilometrin matkalta. Joskus hän pääsi hakkauttamaan isompiakin savotoita, lähinnä Kälviän hirsimetsässä, ”siinä on joku 10 000 hehtaaria”.

Metsätyöväki oli suurelta osin paikallista, ”mutta oli kauempaakin, Vetelistä, Perhosta ja Halsuallakin. Aika hyvin työväkkee sai. Ja sitten ne muuttu vähitellen vakimiehiksi ja ne hakkas ympäri vuuen”. Matti sanoo pärjänneensä hyvin niin hakkuukin ajomiestenkin kanssa. ”Pari kertaa annoin hakkuumiehille liikaa kottia, toinen oli 56 markkaa, minulla on lappu vieläkin tallessa. Ne minä maksoin sitten omasta pussistani.” Kerran joutui palkkatarkkailija muuttamaan Matin luokitusta.

Koska työväki oli paljolti paikallista, ei majoitus tuottanut isompia ongelmia. Kämppiä ei ollut ja vähän kauempaa tulleet miehet asuivat isommissa taloissa. ”Niille taloille maksettiin sitten vähän vuokraa siitä asumisesta. Hevosmiesten kanssa oli vähän enempi vaikeeta, kun ei tahtonut löytää hevosille aina tallia. Ja oli meillä sitten niitä yhtiön siirrettäviä kämppiä, nehan tuli tänne aika aikaseen. Se oli oma työnsä niiden siirtely ja hommata sinne öljyt ja kaikki muu.”

Myös työnjohtajan työt ja toimenkuva muuttuivat kaiken aikaa. Jo se helpotti, kun hakkuumies merkkasi itse ristikon päihin puiden kappalemäärät. ”Ei tarvinnu kun laittaa ne numerot ylös, ja silloin tällön tarkisti, paljonko siinä on. Vaan sitähan oppi miehetkin tunteen, niinku viis penniä, että heti ties, tarviiko tarkistaa ja millasta laatua se tekee.” Pystymittaus oli vielä suurempi helpotus ”pomomiehille”. ”Siinä sai kaiken valmiina.”

Schaumanin metsäherroja kävi Ullavalakin aika ajoin, ”mutta ei ne metässä käyneet, muuta kun hirvimetässä. Laaneilla ne kävi kättelemassa alimittoja. Mutta tänä päivänä ei jouva kukaan käymään sielläkään”, Matti nauraa.

Matti ehti olemaan myös uitolla. Tätä Ullavanjokeekin uitettiin, tästä ne meni Ämmäsjärveen ja sieltä sitten Perhonjokeen, ja siellä Perhonjokisuulla oli erottelu. Sielläkin olin muutaman viikon. Oli monen firman puita, tukkeja, mutta enimmäkseen paperipuita, kaksmetrisiä, ja kaivospuita. Kaivospuut meni viettiin, osa niistä vietiin suoraan laivaan, mutta enimmäkseen ne nostettiin veestä ja pinottiin rannalle. Se oli kamala homma, kun oli kylmä vesi, sehän meni ihan lokakuulle viimisten puitten kanssa.”

Kahdeksan metsoa päivässä

Entisaikaan pidettiin metsäosastolla pikukouluja ja tehtiin retkiäkin. Piirin koukukset olivat kuukausittain. ”Nyt ei oo enää mitään”, tietää Matti Vänni, joka aika ajoin käy kuulostelemassa tilannetta UPM:n Kälviän toimistolla. ”Kiirettä niillä vaan on.”

Jos joku nykypomoista ehtisikin metsässä käymään, ei hänellä varmasti olisi pysyvä mukana, Matti Vänni arvelee. ”Minulla oli monasti kivääri tai haulikko matkassa. Kerrankin marraskuussa sain kahdeksan mehtoo samana päivänä, latvasta ja kiväärillä, semmoinen 100-150 metriä, ei sen kauempaa. Semmosia kolmestapuolesta neljään kiloon, ja niissä olikin aika kantaminen. Vein ne sitten tuohon aittaan, ja siellä roikku ennestään neljä. Sattu sitten Suulmanni [Erik Sohlman] tulemaan käymään ja vein sen niitä kattomaan, ja se sano että

Uittopuiden erottelu käynnissä Perhonjoen suulla 1950-luvun alussa. Matti Vänni on keskellä kuvaa, ”taiteilemassa” poikkiuomin päällä.

aikamoinen lintuparvi.” Kerran aikaisemminkin Matti sai kahdeksan metsoa yhtenä päivänä, ”ja yks teeri vielä lisäksi”.

Hirviä ei Matti ole enemmälti ampunut, oravia aikoinaan sitäkin enemmän. ”Satoja, paraana vuonna yli 200. Silloin oli oravia. Eikä niitä saanut ampua, kun hyvin sattu niin vain viikon, tai kaks.”

Matti Vänni on ehtinyt tekemään paljon muutakin. Hän oli aikoinaan innokas kaitafilmaaja, jo 1960-luvulta alkaen. ”Sisko voitti semmosen koneen arpajaisista ja siitä se alko. Sitten kävin Amerikassa ja sieltä toin vähän paremman ja sitä filmaamista jatkui sitten pitkään.” Osa oli ihan tilaustöitä. Amerikka kertoo, että Matti on ollut myös innokas matkailija: 60-vuotispäivänsäkin hän vietti Kiinassa. Mutta kotimaa on nykyään enemmän verissä, 80-vuotispäivänsä hän juhli Kuopion Rauhalahdessa. □